

The book cover features a central illustration of a woman's face, rendered in a painterly style. Her hair is a pale, ethereal pink. Her face is adorned with intricate red floral patterns, particularly around her eyes and cheekbones. A vibrant, chaotic red scribble, resembling a splatter or a burst of energy, emanates from the right side of her face. The background is a soft, hazy landscape with muted colors of blue, green, and brown, suggesting a natural setting. In the lower-left corner, two small figures are visible, one sitting and one standing, providing a sense of scale to the massive face above them.

MARGARET
ATWOOD

**ÉRA
DINOSAUROV**

ÉRA DINOSAUROV

MARGARET ATWOOD

ÉRA DINOSAUROV

Z angličtiny preložila
KATARÍNA KAROVIČOVÁ

slovar

Copyright © 1979 by O. W. Toad, Ltd.

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2026

Translation © Katarína Karovičová 2026

Cover collages by Sarah Jarrett

ISBN 978-80-556-6940-3

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Venujem G.

Namiesto časti organizmu ako takého môže byť skamenelina istým záznamom jeho prítomnosti, napríklad skamenená cestička alebo skrýša... Tieto skameneliny sú našou jedinou možnosťou vidieť vyhynuté zvieratá v akcii a skúmať ich správanie, hoci definitívna identifikácia je možná, iba ak zviera náhle niekde zdochlo a tam sa z neho stala skamenelina.

BJÖRN KURTÉN: *Vek dinosaurov*

Pozri, usmievam sa na teba, usmievam sa v tebe, usmievam sa cez teba. Ako môžem byť mŕtvy, keď dýcham v každom záchveve tvojej ruky?

ABRAM TERTZ (ANDREJ SINIAVSKY): *Cencúl*

PRVÁ ČASŤ

Piatok 29. októbra 1976

ELIZABETH

Neviem, ako mám žiť. Neviem, ako majú žiť iní ľudia. Viem len, ako žijem ja. Ako slimák vytiahnutý z ulity. A tak sa nedá existovať.

Chcem naspäť svoju ulitu, trvalo mi dosť dlho, kým som si ju vybudovala. Ty ju nosíš so sebou, nech si kdekoľvek. Vedel si sa dobre premiestňovať. Chcem ulitu, ktorá by bola ako šaty pošíte peniažtekmi, striebornými päťcentovými, desaťcentovými a dolárovými mincami, ktoré by sa prekryvali ako šupiny pásavca. Obrnená ulita. Nepriepustná: ako pršiplášť.

Len keby som nemusela na teba myslieť. Chcel si na mňa zapôsobiť, ale nie som ohrozená, som znechutená. To, čo si urobil, je nevkusné, detinské a hlúpe. Záchvat zúrivosti, ako keď deti roztrieskajú bábiku, lenže ty si roztrieskal svoju hlavu, svoje telo. Chcel si sa čo najlepšie poistiť, aby som sa už nikdy nedokázala obrátiť v posteli a necítiť pri tom vedľa seba telo, ktoré tam nie je – ako keď človeku odrežú nohu. Je preč, ale stále bolí. Chcel si, aby som plakala, žialila, sedela v hojdacom kresle s čierne obrúbenou vreckovkou a z očí mi tiekla krv. Ale neplačem, som nahnevaná. Som taká rozzúrená, že by som ťa dokázala zabiť. Keby si to už nebol urobil sám.

Elizabeth leží na chrbte, oblečená a upravená, topánky jednu vedľa druhej na predložke pri posteli. Je to obrúbený oválny koberček, kúpila ho u Nicka Knacka pred štyrmi rokmi, keď ju ešte zaujímalo zariadovanie bytu, zaručene pravé staré tkané koberce. Ruky vedľa tela, nohy pri sebe, oči otvorené. Vidí časť povaly, inak nič. V jej zornom poli sa ťahá

drobná puklina. Nič sa nestane, nič sa neroztvorí, puklina sa nerozšíri ani nerozostúpi, nič cez ňu neprenikne dnu. Znamená iba to, že povalu treba vymalovať, nie teraz, na budúci rok. Elizabeth sa snaží sústrediť na slová „na budúci rok“ a zisťuje, že sa jej to nedarí.

Naľavo je škvrna svetla, keby obrátila hlavu, uvidela by okno ozdobené popínavými rastlinami, roleta z čínskeho bambusu je dopoly vyťahnutá. Po obede zavolala do práce a oznámila im, že dnes už nepríde. Robí to príčasto a pritom svoje zamestnanie potrebuje.

Vlastne nie je ani tu. Nachádza sa kdesi medzi svojím telom, ktoré leží pokojne na posteli zakrytej indickou prikrývkou s tigrami a kvetmi – na sebe má čierny rolák, úzku čiernu sukňu, svetlofialové kombiné, béžovú podprsenu so zapínaním vpredu a pančucháče, aké predávajú v plastových vajíčkach –, a povalou s vlásočnicovými trhlkami. Vidí tam samu seba, vzduch hustne ako bielok. Ako to, čo vyjde z vajíčka, keď na ňom pri varení pukne škrupina. Vie, že na opačnej strane pukliny je vákuum, hoci to nie je to isté ako druhé poschodie, kde bývajú nájomníci. Ich dieťa kotúľa po dlážke mramorové guľôčky, znie to ako vzdialené slabé hrmenie. Čierne vákuum vtahuje do seba vzduch s mäkkým, takmer nečujným sipením. Mohlo by ju nasáť do seba ako dym.

Nedokáže pohnúť prstami. Myslí na svoje ruky natiiahnuté pozdĺž tela, sú ako gumené rukavice: myslí na to, ako prinútiť kosti a mäso, aby vnikli do obrysov rúk, jeden prst za druhým, akoby boli z cesta.

Cez dvere, ktoré nechala zo zvyku pootvorené – je stále pripravená ako urgentný príjem v nemocnici, aj teraz dáva pozor, či nezačuje buchot, rinčanie, výkriky –, preniká dnu závan pripálenej tekvice. Jej deti rozsvietili lampáše z tekvic, hoci do Halloweenu zvyšujú ešte dva dni. Dokonca sa zatiaľ ani nezotmelo, aj keď svetlo vedľa jej hlavy tmavne. Strašne rady sa prezliekajú. Nasadia si masky, oblečú kostýmy a behajú po uliciach, po opadanom lístí, klopú kdekade na dvere, vystierajú k cudzím ľuďom ruky s papierovými vrecúškami. Plné nádeje. Kedysi ju to dojímalo, to vzrušenie, tá nespútaná radosť, niekoľkotýždňové plánovanie za zatvorenými dverami ich izby. Voľakedy to v nej čosi otvorilo, ako nejaký kľúč. Tento rok akoby boli deti vzdialené. Zvukotesná sklenená stena

dojčenského oddelenia, pred ktorou stála v župane a dívala sa na jedno, neskôr na druhé, sledovala, ako sa im ružové ústočky otvárajú a zatvárajú, tváričky sťahujú.

Vidí ich, aj deti vidia ju. Vedia, že sa niečo stalo. Z ich zdvorilosti, z ich vyhýbavosti ju mrazí, pretože ich privedli do dokonalosti.

Pozorovali ma. Pozorovali nás roky. Správajú sa, akoby bolo všetko v poriadku, alebo možno sa im zdá, že je všetko v poriadku. Čoskoro budú chcieť večeru, urobím ju. Vstanem z postele, zídem dolu a pripravím im nejaké jedlo, zajtra ich odprevadím do školy a pôjdem do práce. Tak je to správne.

Elizabeth kedysi varila, a veľmi dobre. Bolo to vtedy, keď sa zaujímala o koberce. Ešte stále varí, niečo olúpe, niečo ohreje. Niečo stvrdne, niečo zmäkne, biele zhnedne. Tak to ide stále dookola. Ale keď myslí na jedlo, nevidí svetlé farby, červenú, zelenú, oranžovú ako na obrázkoch v *Kuchárskej knihe pre labužníkov*. Namiesto toho vidí jedlo ako ilustrácie článkov, ktoré hovoria o tom, koľko tuku obsahujú jedny raňajky. Mŕtvolne bledé vajíčka, biele plátky slaniny, biele maslo. Kurčatá, pečené mäso a bifteky vymodelované z jemnej bravčovej masti. Takú chuť má teraz pre ňu každé jedlo. Napriek tomu je, prejedá sa, trápi sa.

Tiché zaklopkanie, krok. Elizabeth odtrhne oči od povaly. V oválnom zrkadle s dubovým rámom nad toaletným stolíkom vidí, ako sa otvárajú dvere, za nimi tmavý predsieň a Natovu tvár, vznáša sa vo vzduchu ako bledý balón. Nate vojde dnu, pretrhne neviditeľnú niť, ktorú Elizabeth zvyčajne natahuje v mysli cez prah, aby nemohol vstúpiť. Podarí sa jej obrátiť hlavu. Usmeje sa naňho.

„Ako sa cítiš, láska?“ spýta sa Nate. „Priniesol som ti čaj.“

Piatok 29. októbra 1976

NATE

Už nevie, čo medzi nimi znamená „láska“, hoci sa tak naďalej oslovujú. Kvôli deťom. Nespomína si, kedy jej začal klopať na dvere ani kedy ich prestal pokladať za svoje. Kedy presťahovali deti do spoločnej izby a on začal spať na voľnej posteli. Vtedy jej hovorila voľná posteľ. Dnes ju volá zvyšná posteľ.

Nate položí šálku čaju na nočný stolík vedľa rádiobudíka, čo každé ráno zobúdzia Elizabeth veselými správami. Leží tam popolník, ale nie sú v ňom nijaké ohorky; prečo by tam mali byť? Elizabeth nefajčí. Hoci Chris fajčil.

Keď v tejto izbe spával Nate, bol tam popol, zápalky, špinavé pohárikky, drobné mince z jeho vreciek. Hádzali ich do nádoby od arašidového masla a kupovali si za ne navzájom drobné darčeky. Bláznivé peniaze, nazývala ich Elizabeth. Nate si doteraz každý večer vyberá z vreciek drobné, hromadia sa ako mušince na hornej doske písacieho stola v jeho izbe, v jeho vlastnej izbe. Tvoja vlastná izba, hovorí Elizabeth, akoby ho tam chcela zavrieť.

Teraz naňho pozrie, z tváre akoby sa jej vytratila všetka farba, pod očami má čierne kruhy. Mdlo sa usmeje.

„Ďakujem, láska,“ povie. „O chvíľu vstanem.“

„Ak chceš, dnes uvarím večeru ja,“ navrhne ochotne Nate. Elizabeth ľahostajne prikývne. Jej apatia, nedostatok povzbudenia ho rozčuľujú,

ale nič nepovie, obráti sa a ticho za sebou zatvorí dvere. Vychádza jej v ústrety a ona sa správa, akoby jej to bolo jedno.

Nate zamieri do kuchyne, otvorí chladničku a prehrabáva sa v nej. Akoby prehľadával zásuvku s rozhádzaným šatstvom. Zvyšky vo všelijakých nádobkách, plesnivá zelená fazuľka, špenát v plastovom vrecúsku, ktorý sa začína kaziť a zapácha ako hnijúci trávnik. Nemá zmysel čakať, že sa o to Elizabeth postará. Kedysi to robievala. V poslednom čase upratuje rozličné veci, ale nie chladničku. Nate to urobí sám, zajtra alebo pozajtra, keď si nájde čas.

Medzitým musí pripraviť improvizovanú večeru. Nie je to nič hrozné, často pomáhal pri varení, ale kedysi – myslí na to ako na staré dobré časy, ako na nejakú dávnu romantickú dobu, ako na disneyovku o rytieroch – mali vždy doma zásoby. Väčšinu nákupov teraz obstaráva sám, v košíku na bicykli odvezie jednu či dve tašky, ale občas na niečo zabudne a všeličo im chýba: nie sú vajička, toaletný papier. Potom musí poslať deti do obchodu na rohu, kde je všetko oveľa drahšie. Kedysi, predtým než predal auto, to nebol taký problém. Raz do týždňa, každú sobotu, odviezol Elizabeth do supermarketu, a keď prišli domov, pomohol jej odnieť konzervy a mrazené balíčky.

Nate vyberie mokvajúci špenát z dózy na zeleninu a nesie ho do odpadkového koša, kvapká z neho zelená tekutina. Spočíta vajička: na omeletu je ich málo. Zasa bude musieť uvariť makaróny so syrom, ale to nič, deti ich majú rady. Elizabeth nebudú chutiť, ale zje ich, bezmyšlienkovito ich zhltnie, akoby boli to posledné, na čo myslí. Bude sa usmievať ako mučeník, ktorého pomaly grilujú, a zízať na stenu za jeho chrbtom.

Nate mieša a strúha, mieša a strúha. Z cigarety mu odpadne popol, rovno vedľa zapekacej misy. Nie je jeho vina, že si Chris prestrelil hlavu. Puška svedčí o istej extravagancii, hystérii, ktorá sa mu na Chrisovi vždy protivila. On sám by použil pištoľ. Ak by vôbec niečo také urobil. Podráždil ho pohľad, ktorý naňho uprela, keď im zatelefonovali tú správu: *Aspoň on mal odvahu. Aspoň on to myslel vážne.* Pochopiteľne, nikdy to nepovedala, ale je si istý, že ich porovnáva, vychádza to v jeho

neprospech, lebo ešte stále žije. Je opovrhnutiahodné byť stále nažive. Zbabelé.

Navyše Nate vie, takisto bez toho, aby to Elizabeth vyslovila, že všetko kladie za vinu jemu. Keby si bol býval taký či onaký, urobil to či ono – Nate nevie čo –, nebolo by sa to stalo. Nebola by som k tomu dotlačená, prinútená... Elizabeth to vidí tak, že ju sklamal, a toto nedefinovateľné sklamanie ju zmenilo na roztrasenú hrbku bezradného mäsa, pripravenú prilepiť sa ako prísavka na prvého blázna, ktorý prešiel okolo nej a vyhlásil: Máš pekné bradavky. Alebo čo jej to povedal Chris, že otvorila *závoru lásky* na svojej podprsienke. Či skôr: Máš pozičnú prevahu. Šachisti sa tak vyjadrujú. Nate to vie, tiež k nim kedysi patril. Nikdy nepochopil, prečo ženy pokladajú šach za sexi hru. Niektoré ženy.

A tak teraz už týždeň od spomínaného večera Elizabeth trávi popoludnia na posteli, ktorá kedysi patrila jemu, spolovice jemu, a on jej každé popoludnie nosí šálku čaju. Elizabeth ju prijíma s výrazom zomierajúcej labute, s výrazom, ktorý Nate neznáša, ale nedokáže mu odolať. Je to tvoja vina, láska, ale smieš mi priniesť šálku čaju. Tým to však sotva odčiniš. A z kúpeľne aspirín s pohárom vody. Ďakujem. Teraz niekam choď a cíť sa previnilo. A on je taký hlúpy, že poslúchne. *Ako dobrý chlapec.*

Identifikovať telo musel ísť on, nie ona, nie Elizabeth. Jej vydesené oči oznamovali, že to sotva môžu od nej očakávať. A tak poslušne šiel. Keď stál v byte, kde bol predtým len dvakrát v živote, ale kam posledné dva roky Elizabeth chodievala aspoň raz do týždňa, potláčal nevoľnosť, netrúfal si rozhliadnuť sa okolo seba, cítil, že je v tej miestnosti s nimi, krivka v priestore, pozorovateľka. Prítomnejšia ako Chris. Z jeho hlavy nezostalo nič, čo by stálo za reč. Bezhlavý jazdec. Ale dal sa spoznať. Chrisa vlastne nikdy nedefinovala masívna plochá tvár, ako to býva u väčšiny ľudí. Bolo to telo. Hlava mu robila starosti, pravdepodobne preto sa rozhodol streliť si do nej a nie niekam inam. Nechcel si znetvoriť telo.

Dlážka, stôl, šachovnica vedľa postele, na ktorej ležalo to, čomu sa hovorí trup a končatiny; Natovo druhé telo, pripútané k nemu tým krehkým spojivom, štrbinou v priestore, ktorú strážila Elizabeth. Chris

si obliekol oblek s bielou košeľou a kravatou. Keď si Nate predstavil ten obrad – silné ruky uväzujú uzol na kravate, narovnávajú ho pred zrkadlom, panebože, dokonca aj topánky mal vyleštené –, chcelo sa mu plakať. Vopchal si ruky do vreciek bundy, zovrel v prstoch drobné, kľúče od domu.

„Je vám známy nejaký dôvod, prečo nechal na stole vaše telefónne číslo?“ spýtal sa policajt.

„Nie,“ odvetil Nate. „Boli sme priatelia, hádam preto.“

„Všetci traja?“ spýtal sa druhý policajt.

„Áno,“ povedal Nate.

Janet príde do kuchyne, práve keď dáva misu do rúry.

„Čo je na večeru?“ spýta sa a dodá „ocko“, akoby mu chcela pripomenúť, kto je.

Natovi sa dcérina otázka zdá zrazu taká žalostná, že chvíľu nie je schopný odpovedať. Je to otázka z minulosti, z dávnych čias. Zahmlia sa mu oči. Chcel by hodiť misu na zem a zdvihnúť Janet, objasť ju, ale namiesto toho jemne zavrie dvierka na rúre.

„Makaróny so syrom,“ odvetí.

„Mňam,“ povie Janet tichým ostražitým hlasom a usilovne predstiera radosť. „S paradajkovou omáčkou?“

„Nie, nijaká tu nebola.“

Janet prejde palcom po drevenom stole, ozve sa škriepavý zvuk. Zopakuje to. „Mama odpočíva?“ spýta sa.

„Áno,“ odpovie Nate. Potom bezdôvodne dodá: „Odniesol som jej čaj.“ Jednu ruku si schová za chrbát, oprie sa ňou o stôl. Obaja vedia, čomu sa majú vyhýbať.

„Fajn,“ povie Janet hlasom malej dospelej. „O chvíľu sa vrátim!“ Obráti sa a vyjde z kuchyne.

Nate chce niečo urobiť, niečo vykonať, preraziť rukou obločné sklo. Lenže zvonku je na ňom sieťka. Nemalo by to zmysel. Čokoľvek urobí, bude to trápne. Čo je rozbité okno v porovnaní s guľkou do hlavy? Cíti sa zahnaný do kúta. Keby si to Elizabeth bola naplánovala, nemohla to vymyslieť lepšie.

Piatok 29. októbra 1976

LESJA

Lesja kráča pravekou krajinou. Pod slnkom, ktoré je oranžovejšie, ako kedy sama zažila, uprostred močaristej planiny porastenej bujnými rastlinami s hrubými stonkami a obrovskou papradou sa pasie stádo opancierovaných stegosaurov. Na okraji tejto skupiny hľadá v ich prítomnosti bezpečie niekoľko vyšších, krehkejších camptosaurov, hoci s nimi nemajú nič spoločné. Obozretné, nervózne tvory občas zdvihnú malé hlavy, vztýčia sa na zadné nohy a vetria. Ak bude hroziť nejaké nebezpečenstvo, prvé vyvolajú poplach. Neďaleko Lesje poletuje z jednej obrovskej stromovej paprade na druhú krdel' stredne veľkých pterosaurov. Lesja sa krčí uprostred najvyššieho zhluku vejárovitých listov na jednom z týchto stromov, blažene a nezúčastnene ich pozoruje ďalekohľadom. Dinosauri sa o ňu vôbec nezaujímajú. Aj keby ju zazreli alebo zavetrili, nevšímali by si ju. Predstavuje čosi také cudzie, že na ňu nedokážu zamerať pozornosť. Keď kedysi dávno domorodci zazreli lode kapitána Cooka, nevšímali si ich, lebo sa nazdávali, že niečo také nemôže existovať. Lepšia je už iba neviditeľnosť.

Kým o tom Lesja premýšľa, uvedomuje si, že iným ľuďom by podobná predstava sotva prinášala také potešenie ako jej. Je to však jej predstava, a tak si v nej môže dovoliť bezostyšne ignorovať oficiálne paleontologické vedomosti, ako sa jej zachce. Počas úradných hodín je obyčajne triezva, objektívna a dogmatická, a tým väčší dôvod má, aby tu, v jurských močiároch, popustila uzdu fantázii. Mieša dokopy geologické obdobia, pridáva farby: prečo by napríklad stegosaurus nemohol

byť kovovo modrý, s červenými a žltými bodkami namiesto nudnej sivej a hnedej, aké mu pripisujú odborníci? Ku ktorým, hoci nie významným, patrí aj ona. Na bokoch camptosaurov sa zjavujú a miznú pastelové odtiene červenej – červenkasto ružové, purpurové, svetloružové – odrážajú ich náladu ako sťahujúce sa a roztahujúce chromatofory na koži chobotníc. Iba po smrti sa farba camptosaurov zmení na sivú.

Nie sú to napokon až také nezmysly; pozná sfarbenie niektorých dnešných exotických jašteríc, nehovoriac o variáciách cicavcov, ako sú napríklad zadky mandrilov. Tieto bizarnosti sa museli z niečoho vyvinúť.

Lesja si uvedomuje, že sa vracia naspäť. V poslednom čase to robí často. Denné rojčenie jej zostalo z detstva a ranej mladosti, predčasom však začala dávať prednosť iným predstavám. Dinosaurov v jej hlave aj v geologickom čase nahradili muži, lenže úvahy o nich ju už neuspokojujú tak ako kedysi. Navyše, táto časť jej života je uzavretá. Uzavretá, ako keby to bola nejaká poisťná zmluva. Teraz predstavuje mužov William. Ich vzťah považuje za vyriešený. Nevidí dôvod, prečo by sa niečo malo niekedy zmeniť. Keď sa to tak vezme, nevidí ho ani Lesja. Okrem toho, že už cez deň nesníva o Williamovi, čo ako sa snaží, nevie si ani spomenúť, ako to snenie o ňom kedysi vyzeralo. Snenie o Williamovi je do istej miery protirečenie. Lesja tejto skutočnosti neprikladá veľký význam.

V praveku nie sú nijakí muži ani iné ľudské bytosti okrem osamelých pozorovateľov ako ona, turistov alebo utečencov, ktorí sa s ďalekohľadmi krčia na svojich osobných papradiach a starajú sa sami o seba.

Zazvoní telefón, Lesja nadskočí. Vytreští oči, ruka s hrnčekom kávy vystrelí do vzduchu. Priateľom vraví, že patrí k ľuďom, ktorých nečakané zvuky strašne vyľakajú. Pokladá sa za bojzlivého človeka, bylinožravca. Keď sa k nej niekto priblíži od chrbta, keď dozorca v metre zapíska na píšťalku, vyplaší sa, hoci vie, že dozorca je tam aj že hvizd píšťalky sa ozve každú chvíľu. Niektorým priateľom to pripadá milé, ale zároveň si uvedomuje, že iných to rozčuľuje.

Lesja však nerada niekoho rozčuľuje, a tak sa snaží ovládať, aj keď je sama. Položí hrnček na stôl – rozliatu kávu utrie neskôr – a ide zdvihnúť

telefón. Nevie, kto by mohol volať, koho by chcela počuť. Uvedomí si, že sú to dve rozdielne veci.

Keď zdvihne slúchadlo, začuje v ňom šum. Je to hluk veľkomesta, rozliehajúci sa vonku za sklenenými tabuľami, odráža sa od betónových útesov, aké sa týčia oproti nej a v akom sama žije. Obyvatelka útesu, vzrušujúci zážitok. Štrnásť poschodie.

Lesja chvíľu drží slúchadlo a počúva šum, akoby to bol ľudský hlas. Potom zloží. Rozhodne to nebol William. Nikdy nevolá, ak jej nechce niečo oznámiť, niečo vecné. Zastavím sa po teba. Stretieme sa tam a tam. Nestíham. Poďme tam. A neskôr, keď začali spolu bývať: Vrátim sa o... A v poslednom čase: Neprídem skôr ako o... Lesja pokladá za známku dospelosti ich vzťahu, že jeho neprítomnosť ju neznepokojuje. Vie, že William pracuje na dôležitom projekte. Likvidácia odpadových vôd. Jeho prácu rešpektuje. Sľúbili si, že nechajú jeden druhému dosť priestoru.

Stalo sa to už tretí raz. Dvakrát minulý týždeň a teraz zasa. Dnes ráno sa o tom medzi rečou zmienila dievčatám v práci, ženám v práci, blysla pritom zubami v rýchлом úsmeve, aby dala najavo, že ju to neznepokojuje, a vzápätí si zakryla ústa rukou. Je presvedčená, že má priveľké zuby, jej tvár vyzerá kvôli nim kostnatá, vyhladovaná.

V kaviarni, kam vždy chodievajú o pol jedenástej, ak nemajú veľa práce, bola aj Elizabeth Schoenhofová zo Zvláštnych projektov. Lesja sa s ňou stretáva dosť často, pretože skameneliny patria v múzeu k najobľúbenejším exponátom a Elizabeth s nimi rada pracuje. Tentoraz podišla k ich stolu a požiadala Lesju o materiál do série vitrín. Chce vystaviť vedľa seba niekoľko menších predmetov z kanadskej expozície spolu s prírodninami z tých istých zemepisných oblastí. Ľudské výtvary a životné prostredie. K pasciam a sekerám priekopníkov by sa hodilo pár vypchatých zvierat a na navodenie atmosféry niekoľko skamenených kostí.

„Toto je prastará krajina,“ vysvetľovala. „Chceme, aby si to ľudia uvedomili.“

Lesja nemá rada také eklektické propagačné akcie, hoci chápe, že sú užitočné. Pre širokú verejnosť. Dochádza však pri nich k zjednodušovaniu,

a keď sa jej Elizabeth spýtala svojím profesionálne materinským tónom, či jej môže nájsť nejaké skutočne zaujímavé skameneniny, Lesja si uvedomila, že má voči tomu výhrady. Vari nie sú všetky skameneniny zaujímavé? Zdvorilo odpovedala, že urobí, čo bude v jej silách.

Elizabeth, odborníčka na vyhodnocovanie reakcií druhých – Lesja k nej preto cíti až nábožnú úctu, lebo vie, že sama tú schopnosť nemá – jej opatrne vysvetlila, že mala na mysli vizuálne zaujímavé. Veľmi by to ocenila, dodala.

Lesja, ktorú ocenenie vždy poteší, pookriala. Ak chce Elizabeth nejaké veľikánske články prstov a jednu, dve lebky, dostane ich. Navyše Elizabeth vyzerala príšerne, bola biela ako stena, hoci všetci vraveli, že to znáša statočne. Lesja si nevedela predstaviť samu seba v rovnakej situácii, a tak netušila, ako by sa s tým vysporiadala. Prirodzene, vedeli to všetci, písali o tom v novinách, a Elizabeth sa veľmi nesnažila tajiť vzťah s Chrisom.

Všetci sa pred ňou starostlivo vyhýbali akejkoľvek zmienke o ňom. Lesja sa mykla, keď Elizabeth spomenula, že chce do vitríny umiestniť pušku s kresadlovou zámkou. Sama by si žiadne strelné zbrane nevybrala. Ale Elizabeth možno potrebuje podobné výzvy, aby dokázala situáciu čo najlepšie zvládnuť. Ako by to bez nich mohla dokázať?

Lesja chcela zmeniť tému, a tak veselo prehodila: „Predstavte si, že mi telefonuje nejaký anonym.“

„Je obscénny?“ spýtala sa Marianne.

„Nie,“ odvetila Lesja. „Zazvoní telefón, a keď zdvihnem, položí.“

„Asi omyl,“ usúdila Marianne a jej záujem pohasol.

„Odkiaľ vieš, že je to muž?“ spýtala sa Trish.

„Prepáčte,“ vyhlkla Elizabeth, vstala, chvíľu tam stála meravo ako socha, potom sa obrátila a pokojne ako námesačná zamierila k dverám.

„To je strašné,“ utrúsila Trish. „Musí sa cítiť príšerne.“

„Povedala som niečo nevhodné?“ spýtala sa Lesja. Nemala to v úmysle.

„Nepočula si o tom?“ spýtala sa Marianne. „Presne takto jej telefonoval. Posledný mesiac každú noc najmenej raz. Keď odtiaľto odišiel. Prezradil to Phillipovi Burroughsovi dávno predtým, než sa to stalo. Mohla predpokladať, že dôjde k niečomu takému.“

Lesja sa začervenala a priložila si ruku na líce. Vždy sa našlo niečo, o čom nevedela. Teraz si Elizabeth bude myslieť, že to urobila schválne, a zanevrie na ňu. Nechápala, ako jej práve táto klebeta mohla ujsť. Pravdepodobne sa o tom zhovárali priamo pri tomto stole a nedávala pozor.

Lesja sa vráti do obývačky, sadne si na stoličku k rozliatej káve a zapáli si cigaretu. Pri fajčení nešlukuje. Namiesto toho si drží pravú ruku pred ústami, s cigaretou medzi druhým a tretím prstom, palec pozdĺž čeľuste. Takto môže bezpečne rozprávať a smiať sa, žmurkať v dyme, čo jej stúpa do očí. Oči sú jej silná stránka. Veľmi dobre chápe, prečo ženy na Strednom východe nosia závoje a rúška do polovice tváre. Nemá to nič spoločné s cudnosťou. Občas si osamote pridrží kvietkovanú obliečku na podušku pri spodnej polovici tváre, na koreni nosa, ktorý je na túto krajinu trochu pridlhý a trochu príliš zahnutý. Jej oči, tmavé, takmer čierne, na ňu pozerajú zo zrkadla v kúpeľni, záhadné nad modrými a fialovými kvietkami.